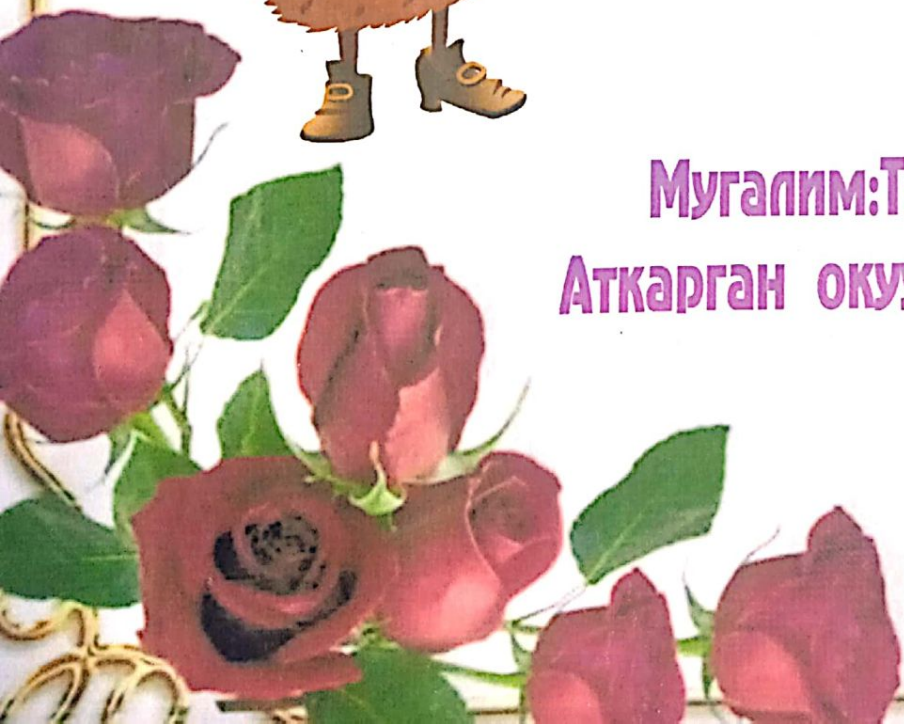

"Окуу керемет"
изилдөө долбоору

Мугалим: Талантбек к Ширин
Аткарган окуучу: Болотова Латифа

«Самынды жаныбар майынан шелочту кошуп алуу».

Актуалдуулугу.

Азыркы мезгилде самындын ар кандай түрлөрүн, жыпар жыттуусун да, суюк түрүндө да табууга болот, жана аны жасоо өзгөчө коңул бурулууда. Анткени алар биологиялык-химиялык жактан активдүү болушуп, медицинада, айыл-чарбада, кунумдук жашоо турмушубузда кенири колдонулууда. Ушуга байланыштуу бүгүнкү темабыз «самынды жаныбар майынан кошуп алууну изилдоо».

Иштин максаты:

Изилдоонун максаты болуп жаныбарлардын майын ысырап-корчулукка учуратпастан, аны уй-булоолук бюджетке зыяны тийгизбестен уюмдоого үйрөнүбүз жана самындын курамындагы заттар эмнелерден турарын, адабияттар менен иштоону үйрөнүбүз.

Баштапкы жана жаны бирикмени биологиялык-химиялык касиетин изилдейбиз.

Эригичтик методу менен жаны бирикмени колдонобуз жана алынган бирикменин болжолдуу структуралык формуласын түзөбүз.

Изилдоонун шарттары:

Алынуучу жаны бирикменин эригичтигин аныктоо.

Алынуучу жаны бирикменин биологиялык-химиялык касиетин изилдоо жана структурасын аныктоо.

Иштин жүрүшү:

*Электрондук тараза

*Идиш

*Май куйганга идиш

*Аралаштыргыч, колом.

Рецепт:

Суу-113мл

Шелочь-64г

Кастор майы-30г

Уйдун майы-310г

Эфир майы же атыр

Суумай-110мл.

64г шелочту 113мл дистирленген таза сууга ээритип алабыз. Уйдун майын ээритип алып, суумайды кастор майын, эфир майын жана түс берүүчү затыбыздын баардыгын кошуп, шелочту акырындык менен куюбыз да, блендердин жардамы менен 3-5мин аралаштырабыз. Аралашкан бирикмебизди формаларга куюп, муздак жерге 7-8саатка коюп коебүз.

САМЫН ЖӨНҮНДӨ 5 ФАКТ

Самын – бул химиялык зат. Тактап айтканда майлуу кычкылтектин натрийи жана калийи бар туз болуп саналат. Ал эми самын стеарин, олеин, пальмитин сыяктуу кычкылтектердин аралашмасынан, гидроксиддердин таасиринен пайда болот. Жөнөкөй тил менен айтканда, кадимки эле чочконун майын алып, ага натрийди кошуп, жылытып, самынды алууга мүмкүн.

Самындын молекулалык курамы эки химиялык топтон турат.

Биринчи тобу – суутек кычкылтеги денедеги кирлер менен аралашып, аларды коргойт. Ошол бойдон самындын экинчи тобу – гидрофилдүүсү ишке киргиче кармап турат. Ал суу менен байланышып, кирлерди кармап турган алгачкы молекулаларды сууга тартып алат. Жалпы жонунан айтканда, самындын молекуласынын жарымы теридеги кирди алып чыкса, экинчиси аны сууга тартып алат.

Самындын “химиясын” билип алуу билим үчүн эле эмес, а адам денени кантип туура жууш керек экендигин билүү үчүн зарыл. Ушуларга таянып, төмөндөгүдөй жыйынтыкка келебиз:

Биринчи жыйынтык

Денени сөзсүз түрдө мочалка менен жуунун кереги жок. Себеби, самындын молекулалары өздөрү эле кир менен алпуруша алышат. Самын менен сүртүү бул көрсөткүчтү күчөтөт. Ошондуктан, денени катуу мочалка менен самындап жуугандан көрө кол менен эле жууган жакшы. Бирок оор күч келген жерлерди мочалка менен жууса болот. Мындай жерге буттун таманы кирет. Бирок, биз муну менен мочалканы колдонбоңуз деген жерибиз жок. Ким аны менен жуунууну кааласа, жууна берсин.

Экинчи жыйынтык

Самын менен канчалык көбүртүп жуунсаңыз, тери дагы ошончолук таза болот. А көбүк деген эмне? Бул самындын молекулаларынын кабыгы менен капталган аба менен толтурулган кичинекей шарчалар. Ошондуктан денени же башты сөзсүз көбүк менен жууш керек.

Үчүнчү жыйынтык

Денени самын менен көбүртүп жуугандан кийин, аны суу менен болушунча таза чайкаш керек. Таза чайкоо кирлерден эле арылыш үчүн эмес, а самындын дагы кабыгынан арылуу үчүн керектелет.

Төртүнчү жыйынтык

Самын менен жуунуу сөзсүз түрдө болушу керек. Жалгыз суу менен, ысык болсо дагы денедеги кирден толугу менен арылууга мүмкүн эмес. Жылуу сууда кирлердин 25-30 % гана чыгаары тастыкталган. Ал эми самын менен жуунганда ал кирлерден толугу менен арылууга болот.

Бешинчи жыйынтык

Самын денедеги кирдин баарын тандабастан жок кылгандыктан, бактерияга каршы самындарды такай колдонууга болбойт экендигине көзүңүз жетсе керек. Себеби, бактерияларга каршы самындар денедеги зыяндуу эле микробдорду жок кылбастан, организмди зыяндуу кичиорганизмдерден коргоп туруучу заттарды дагы жок кылып коёт. Ошондуктан мындай самындар менен жаракат алган жерлерди гана жууш керек.

Мындан сырткары кадимки самын менен дагы өтө көп жуунуу болбойт. Күнүнө бир жолу (кечинде жакшы) самын менен кечке чогулган кирлерди кетирүү үчүн денени жууп туруу жетиштүү.

Самынды туура тандаңыз

Самын сатып алаарда анын табигый же синтетикалык экенин билип алыңыз. Синтетикалык самын денени өтө эле таза жууйт. Тактап айтканда жаратылыш майдын баарын кетирип коёт. Ошондуктан мындай самынды териси кургактар колдонууга болбойт.

Самындын курамындагы заттар кандай таасир этет?

Глицерин – терини жумшартат жана сыйдам кылат. Сезгич терилерге ылайыктуу.

Вазелин – терини кургап кетүүдөн сактайт, демек, кургак терилүү адамдарга ылайыктуу.

Бал – терини жумшак жана назик кылуу менен азыктандырат.

Ромашка – теринин коргоочу функцияларын бекемдеп, кургап кетүүдөн сактайт.

05/02/2024 21/13

Кир самындын пайдалуу жана зыяндуу жактары.

Кир самындын кир кетиргенден башка озгочолуктору коп. Эгерде ким уй тиричилигинде кир самынды коп пайдаланса, туптура кылат. Анткени кир самын табыгый жана экологиялык жактан таза материалдан жасалат да аллергияга каршы касиетке ээ жана адамдын организминде эч коркунуч жок. Мына ушул кир самын кирди кетиргенден тышкары да коп касиеттери бар. Кир самындагы пайыздык сандар эмнени билдирет, 72%, 70%, 65%, - бул майлуу кислотанын курамынын пайызы. Андагы сандар канчалык канчалык чон болсо, самындын кир кетируучу сапаты ошончолук жогору болот. Кандай тустогу кир самын сапаттуу болот, Кир самындын курамы натрийтузунан жана осумдуктордон. Жаныбарлардан алынган майлуу кислотадан турат. Ага эч кандай боектор, консерванттар кошулбайт. Бирок айрым ондуручулор жагымдуу жыт беруучу жана сырткы корунушун жакшыртуучу кошулмаларды кошуп салышат. Андыктан эн жакшы жана пайдалуу кир самын болуп курон тустуу самын эсептелет.

Кир самындын дарылык касиети. Мурун буткондо. Кир самындын суусу менен мурун буткондо аны ачууга болот. Ал учун кебезди кобук сууга малып аны мурундун тешигине салып мурдунузду тазалайсыз. Алгач бир аз жагымсыз болгону менен 2-3 процедурадан кийин эле мурдунуз ачылып кетет.

Ит тиштегенде. Ит тиштеген учурда инфекция кирип кетуу коркунучунан кир самын сактайт. Кан бтр аз аккандан кийин (кан менен кошо бактериялар иттин шилекейи агып кетепесин) кир самындын кобук суусуна чыланган бинтти тиштелген жерге коюп, устунон байлап салуу керек.

Ооз кондоюу жагымсыз жыттанганда. Мындай учурда самын сууга тиш щеткасынызды салып, туну менен коп коюнуз. Эртен менен андагы бактериялар жоголуп калат.

Бут жагымсыз жыттанганда. Кундун ысыгында грибокту айынан жагымсыз жыттана баштайт. Мындай учурда кун сайын бутту кир самын менен жууп анан салааларын арасында таманга иоддун суйкоп коюу керек.

Куйукто. Жалынга же кайнак сууга куйгондо дененин ошол жерине кир самындан суртуп кургатыңыз. Мындан кийин куйук бат айыгат жана андан так калбайт.

Шишикте. Кир самынды сууга салып эзип, ботко турундогу бул аралашманы жаракат алган жерге суртуп турууда шишиктен жана коктон арыласыз. Кир самын косметологияда чачты коюулантат. Эгерде башыңызды кир самын менен жуусаныз, чачыңыз коюу болот, качтары жоголот.

Бет терисин жакшыртат. Жумасына бир жолу кир самын менен бетинизди жууп турууну сунуштайбыз. Жуунгандан кийин бетинизге балдар кремнен коюуп алуу керек.

Безеткиден арылтат. Кир самындын идиштеги сууга салып жакшылап кобугун чагарасыз. Ушул кобуктон 1-чон кашыкты алып, 1 чай кашык туз менен аралаштырасыз. Бул аралашманы таза жуулган бетинизге суртунуз.

